

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри гуманітарних і соціальних

Сизоненко Н.М.

26 серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

Освітньо-професійна програма	Правознавство
спеціальність	081 Право
галузь знань	08 Право
освітній ступінь	Бакалавр
Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій	

Полтава
2020/ 2021 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія» для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 «Право».

Розробник: к.псих.н, доцент Подлесна Г.В., доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії, історії та педагогіки
Протокол від 26 серпня 2020 року № 1

Схвалено науково-методичною радою спеціальності «Право»

Протокол від 28 серпня 2020р № 1.

Голова науково-методичної ради спеціальності «Право»

(підпис)

(*О.Клиевая*)

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання
Загальна кількість годин	90
Кількість кредитів	3
Місце в індивідуальному навчальному плані студента (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова
Рік навчання (курс)	1
Семестр	1
Лекції (годин)	16
Семінарські (годин)	14
Самостійна робота (годин)	60
Вид підсумкового контролю	залік

2. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік навчальних дисциплін, які передують її вивченню відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми: цикл соціально-гуманітарних дисциплін.

3. Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни:

- надання знань з філософії як світогляду людини;
- визначення загального ставлення людини до світу в цілому;
- розуміння світоглядних, пізнавальних, ціннісних і соціальних проблем буття.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- розуміння становлення, розвитку і вирішення найзагальніших проблем людства на протязі розвитку світової філософії, включаючи історію української філософської думки як невід'ємної складової духовної культури людства;
- формування гуманістичного потенціалу особистості, її високої духовності та загальної культури в умовах розбудови громадянського суспільства в незалежній Україні;
- оволодіння принципами діалектичного мислення як універсального методу пізнавальної діяльності;
- розвиток логічного мислення, здатності самостійно аналізувати складні явища суспільного життя;
- уміння свідомо використовувати наукову методологію в розв'язанні завдань економічної теорії і професійної практики.

Компетентності:

для спеціальності 081 «Право»

- загальні:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК 10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства,

усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

- фахові:

ФК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

Програмні результати навчання:

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю.

ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Філософія як специфічний тип знання. Походження слова "філософія". Філософія і життя. Соціальні умови формування філософії. Духовні джерела філософії.

Співвідношення "людина — світ" як визначальний предмет філософського осмислення. Філософські проблеми і дисципліни. Специфічні особливості філософських знань: загальність (універсальність), сутнісність, світоглядність, універсальна теоретична рефлексія.

Основні функції філософії: світоглядна, загальнометодологічна, прогностична (евристична), критична, аксіологічна, гуманістична.

Світогляд як духовно-практичний феномен.

Поняття світогляду. Основні світоглядні проблеми. Структура світогляду (світовідчуття, світосприймання, світорозуміння, світоусвідомлення). Функціональні складові світогляду (віра, надія, любов).

Принципи формування світобачення (монізм, плюралізм, скептицизм, догматизм, раціоналізм, сенсуалізм).

Буденний і теоретичний світогляди та їх характерні особливості. Типи світогляду залежно від носіїв, ставлення до історичного прогресу, ознак світовідчуття.

Історичність світогляду (міфологія, релігія, філософія). Сучасна світоглядна парадигма. Філософія як теоретична основа світогляду.

Тема 2. Стародавня філософія. Давньоіндійська філософія. Веди, Брахмани, Упанішади. Ортодоксальні школи (санкх'я, йога). Неортодоксальні школи (буддизм, джайнізм).

Стародавня китайська філософія. Етична філософсько-релігійна доктрина Конфуція. Даосизм.

Антична філософія. Основні етапи розвитку. Натурфілософія (мілетська школа). Атомістичне вчення Демокріта. Класичний період старогрецької філософії (софісти, Сократ, Платон, Арістотель). Філософія Епікура та Лукреція Кара. Неоплатонізм.

Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження. Особливості формування християнської філософії. Патристика (Тертулліан, Августин). Схоластика (Т.Аквінський). Філософський сенс заповідей Христа. Проблема загальних понять у філософії номіналізму та реалізму. Науково-природничі погляди Р.Бекона. У.Оккам про універсали, субстанцію.

Поняття «Відродження». Головні риси філософії Відродження. Гуманізм. Від геоцентризму до егоцентризму. Філософія раннього (італійського) Відродження. Філософія пізнього (північного) Відродження (М. Кузанський, Леонардо да Вінчі, Джордано Бруно, Н. Коперник, Ю. Дрогобич).

Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва. Епоха наукових революцій та її вплив на розвиток філософії. Емпіризм і раціоналізм — основні тенденції у філософії XVII-XVIII ст.

Ф.Бекон — засновник емпіричного природознавства. Індуктивний метод Бекона. Раціоналізм Р.Декарта. Основні правила його наукового методу. Раціоналістична філософія Б.Спінози.

Філософія французького Просвітництва. Вольтер і Руссо.

Тема 5. Німецька класична філософія. Визначальні особливості німецької класичної філософії.

Філософська система І.Канта. Сутність його коперніканського перевороту у філософії. Особливості «Науковчення» І.Г. Фіхте та «Натурфілософії» Шеллінга. Система філософії

Гегеля. Гегелівська діалектика. Гегелівське розуміння історії. Антропологічний матеріалізм Фейєрбаха.

Філософія Маркса й Енгельса. Марксистська концепція практики. Неомарксизм (Д.Лукач, А.Грамші, Г.Маркузе).

Тема 6. Сучасна світова філософія. Позитивізм: умови виникнення, предмет дослідження та вихідні ідеї.

Неопозитивізм (М.Ш.ік, Р.Карнап). "Філософія життя" (Ф.Ніцше, З.Фрейд, Л.Бергсон). Екзистенційна філософія (М.Гайдеггер, К.Ясперс, Ж.-П.Сартр, А.Камю). Прагматизм як філософська течія (Ч.Пірс, У.Джемс, Дж.Дьюї). Філософія глобальних проблем (А.Печчеї, А.Браун). Філософія техніки (Ф.Раппе, Ж.Елюль, Л.Мамфорд).

Тема 7. Українська філософія. Дохристиянські витоки української філософії. "Велесова книга". Філософія Києворуської доби. Філософія українського відродження та Барокко (К.Сакович, І.Пзель, Т.ГТрокопович, Г.Щербацький).

Філософія Г.Сковороди. Філософія Просвітництва й Романтизму в Україні (О.Новицький, Т.Шевченко, П.Юркевич). Соціальна філософія М.Драгоманова, І.Франка. Націософія Д.Донцова. Історіософська концепція В.Липинського. Філософія української діаспори (І.Лисяк-Рудницький, Д.Чижевський).

Тема 8. Онтологія: проблема буття. Поняття "світ". Світ як єдність об'єктивної дійсності і дійсності людських сутнісних сил. Світ як множинна і немножинна цілісність.

Основні ознаки світу (буттєвість, всеосяжність, цілісність). Історичний розвиток уявлень про світ. Дофілософське розуміння світу. Знання праукраїнців про сили I стадії світобудови. Розвиток наукових уявлень про світ та його будову. Світ як Всесвіт. Світ Землі. Матеріальний і духовний світ. Сучасні наукові уявлення про принципи організації світу.

Рух як загальний спосіб існування світу. Універсальність руху та його інтерпретації у філософській традиції. Класифікація форм руху. Просторово-часова структура світу. Проблеми першоначал світу (монізм, дуалізм, плюралізм). Суттєві ознаки субстанції (вічність, абсолютність, першопричинність). Матеріальна і духовна субстанції. Матеріалізм та ідеалізм як два домінуючі теоретичні напрями філософії щодо інтерпретації світу. Відносність протиставлення матеріального та ідеального.

Онтологія — метафізика буття. Поняття "буття". Специфічна особливість змісту категорії буття. Концепція буття в історії філософії. Буття як незмінне, нерухоме. (Парменід) і буття як мінливе (Геракліт). Арістотель про різні форми буття. Світ буття Плотіна. Декарт і Лейбніц, Кант і Гегель про буття. Проблема в сучасних концепціях.

Багаторівневий характер буття. Основні форми буття (буття тіл, процесів, буття людини, буття духовного, буття соціального).

Людина і буття як "мікро" і "макросвіт". Суперечливість буття людини (тілесне-духовне). Буття і небуття. Проблема сенсу людського буття. Буття людини як буття можливості.

Тема 9. Свідомість. Поняття свідомості як особливої здатності людини. Виникнення і природа свідомості. Наука та релігія про основні підґрунтя свідомості.

Проблема "чистої свідомості" (Е. Гуссерль, Ж.-П. Сартр, М. Хайдеггер). Генезис свідомості. Свідомість і мова. Свідомість і праця.

Структура свідомості. Сфери свідомості: пізнавальна, емоційна, мотиваційно-вольова. Рівні психічного життя людини: несвідоме, підсвідоме, надсвідоме. Визначальні ознаки свідомості. Свідомість, практика, досвід. Свідомість і самосвідомість. Функції самосвідомості (самопізнання, самооцінка, саморегуляція). Суспільна свідомість та її форми, функції, взаємозв'язок.

Тема 10. Філософія пізнання. Теорія пізнання (гносеологія) як сфера філософського знання, її предмет та основні категорії.

Проблема співвідношення об'єкта і суб'єкта пізнання (Декарт, Спіноза, Берклі). Гносеологія у філософії Гегеля і філософії марксизму.

Основні принципи сучасної наукової гносеології (об'єктивність, пізнаванність, активне творче відображення, єдність теорії і практики, історизм тощо).

Творчість як конструктивний принцип пізнання. Платон, Арістотель про феномен творчості. Проблеми творчості у працях Абеяра, Р. Бекона, Гегеля. Синтезуюча природа творчості. Основні форми творчості. Свобода творчості — основа формування демократичних відносин у суспільстві. Історична і соціокультурна детермінація пізнання.

Чуттєвий рівень пізнання, його форми та особливості. Раціональний рівень пізнання та його форми. Єдність чуттєвого і раціонального рівнів пізнання. Сенсуалізм, раціоналізм.

Опосередковане (раціональне) та безпосереднє (іраціональне) пізнання. Інтуїція. Творча уява. Розуміння. Пояснення.

Проблема істини (істина об'єктивна і суб'єктивна, абсолютна і відносна). Істина — процес. Істина — хибність (помилковість). Істина і вірогідність, імовірність. Істина монологічна (наукова) і поліфонічна (філософська).

Істина, оцінка, цінність. Знання і мудрість. Рівні знання: віра, гадка, дискурсивне знання, "софійне" знання (мудрість).

Критерії істини. Пізнання і практика. Поняття "практика". Форми і рівні практичної діяльності. Гуманістичний зміст практики та її функції.

Тема 11. Логіка та методологія наукового пізнання. Характерні риси наукового пізнання.

Поняття наукового методу. Природничо-наукова, гуманітарно-наукова методологія. Діалектика (антична, містико-екзистенційна, гегелівсько-марксистська). Основні принципи, закони та категорії діалектики. Діалектика і метафізика та їх інтерпретація розвитку. Нелінійне розуміння розвитку. Типи екзистенційної методології (феноменологія, герменевтика).

Методологія пізнання як форма організації оптимально-ефективної діяльності людини. Методологія прийняття рішень. Рівні наукового пізнання. Аналіз і синтез. Аналогія й абстрагування. Індукція і дедукція. Моделювання: сутність та класифікація. Аксиоматичний метод та вимоги до нього. Спостереження й експеримент, їх сутність та види. Особливості технічного експерименту. Форми наукового пізнання. Комп'ютерне моделювання мислення.

Тема 12. Філософська антропологія. Людина — універсальний і найвищий предмет філософії. Проблема людського начала. Релігійна модель появи людини. Еволюційна (наукова) концепція походження людини. Роль праці та мови у становленні людини. Основні атрибутивні ознаки людини. Філософська проблема взаємовідношення душі і тіла людини. Феномени тілесності і духовності. Співвідношення біологічного, соціального і духовного в людині.

Людина як "діяльна цілісність". Специфіка людської діяльності; 11. Потреби. Інтереси. Людина, індивід, особистість. Сенс життя людини і людства. Людиномірна сутність філософії.

Тема 13. Соціальна філософія. Філософія суспільства. Поняття "суспільство" у філософській традиції. Основні підходи до розуміння суспільства. Натуралістичні, соціопсихологічні концепції суспільства. Теорії соціальної (М. Вебер, Т. Парсонс) та предметної дії (К. Маркс).

Суспільство як самоорганізуюча і саморозвиваюча система.

Природні умови суспільного буття. Географічне середовище і його роль у житті суспільства. Історичні типи природокористування. Географічний детермінізм та сучасна геополітика. Аграрне виробництво — провідний чинник природокористування.

Демографічні чинники суспільного розвитку. Якісний стан населення. Історичні типи відтворення населення. Закон Мальтуса. Неомальтузіанство і соціальна екологія. Етноекологічне становище України.

Сутність і структура суспільних відносин. Сфери життєдіяльності суспільства.

Діяльність як спосіб існування соціального. Розмаїтість поглядів на основи суспільного розвитку. Поняття та структура суспільного виробництва. Фактори суспільного виробництва.

Спосіб виробництва матеріальних благ та його структура. Власність: об'єкт і суб'єкт власності та її історичні типи.

Економічні процеси та проблеми відчуження людини. Сучасний економічний стан України та його проблеми.

Суб'єкт суспільної дії. Поняття соціальної структури суспільства. Соціальна група та її типи. Історичні форми спільності людей: рід, плем'я, народність. Сім'я, її функції та історичні типи. Нація, її походження та сутність. Духовна природа нації. Нація, етнос. Національний характер, національний дух, національна ідея. Національний менталітет. Проблема національного і загальнолюдського (націоналізм, інтернаціоналізм, космополітизм). Нація і національна мова.

Особливості становлення та розвитку української нації. Українська ментальність. Українські типи людей: гоголівська людина, сквородинська людина, шевченківська людина (М. Шлемкевич). Українська вдача.

Соціальна структура традиційного, індустріального та інформаційного суспільства. Соціальна мобільність і соціальна стратифікація.

Теорії соціального конфлікту (К. Маркс, Р. Дарендорф).

Суспільство як система соціальних відносин та їх типологія. Система регуляції соціальних відносин. Типи соціальних інститутів. Політика як регулятивний механізм функціонування та розвитку соціуму. Політичні відносини. Поняття "політична система суспільства". Структура політичної системи суспільства. Держава: сутність, походження та історичні типи. Функції держави. Інститут влади. Форми правління та форми державного устрою. Політичний режим.

Правова держава: ознаки та шляхи її формування в Україні. Парадокси посттоталітарної свідомості. Права людини як філософська проблема.

Національна держава. Ідея національної держави у політико-філософських теоріях.

Особливості становлення української державності. Якісна характеристика сучасної Української суверенної національної держави.

Громадянське суспільство: його поява та основи. Сутність громадських організацій, рухів та їх різновиди на прикладі України. Політичні партії, їх функції та типи. Найвпливовіші політичні партії України.

Політична еліта і народ.

Тема 14. Філософія науки і культури, стратегія майбутнього. Сутність та структура духовного життя суспільства. Поняття культури та її сутнісні начала. Історичність культури. Основні ознаки й властивості культури.

Символічна природа культури. Культура і цивілізація. Колоподібні та лінійні концепції розвитку цивілізацій. Плюралізм сучасних культур і цивілізацій. Людиномірна сутність культури. Внутрішня культура і культура спілкування. Діалоговий характер культури. Загальнозначущість і елітарність культури. Субкультура.

Культура як ціннісне ставлення людини до світу. Естетичні цінності людини. Краса як універсальна цінність. Праця як цінність. Етичне начало в людині. Етика добра як універсальної цінності. Проблема ідеалу, ідеал і утопія. Свобода і відповідальність як цінності сучасної епохи. Гармонія вищих цінностей — добра, істини і краси — як ідеал людського буття.

Діалектика національного і загальнолюдського в культурі. Історія української культури та її особливості. Проблеми сучасного національного відродження і культура сучасної України.

Головні тенденції культури ХХ століття. Проблема кризи сучасної культури.

Специфіка науки. Генезис науки. Динаміка наукового знання: класична наука — некласична — постнекласична наука. Закономірність розвитку науки. Зміна наукових парадигм. Революції в науці. Нові типи раціональності: взаємовідношення науки — філософії — релігії. Структура науки.

Ідеали науки. Етика вченого. Наука як влада і наука як комунікація.

Типологія філософських і методологічних проблем сучасної науки. Проблеми типів реальності і детермінізму в сучасній науці. Евристична цінність концепції доповнюваності.

Наука як феномен культури. Сучасний стан української науки: досягнення та проблеми. Походження і природа техніки. Історія розвитку інженерної діяльності. Техніка як чинник розвитку сучасної цивілізації. Еволюція взаємовідносин між наукою і технікою.

Техніка як філософське поняття. Основні проблеми філософії техніки. Концепції технологічного детермінізму. Незворотність розвитку техніки. Сутність техноетики. Диференціація інженерної діяльності.

Техніка і природа. Загроза техногенних катастроф. Необхідність зміни технологічного світогляду. Екотехнологія. Екологічні ідеали сучасної техніки і технології. Соціальні чинники сучасної технології. Проблема гуманізації сучасного технологічного світу.

Космічно-природна основа людського буття. Синергетичні і системні уявлення про характер, еволюцію, розвиток людини, суспільства і людства.

Людина як чинник розвитку біосфери. Ідея ноосфери (В. Вернадський, С. Ле-Руа, Т.-де Шарден).

Глобальні проблеми людства. Імперативи виживання людства: екологічний, моральний.

Поняття соціального передбачення і прогнозування майбутнього. Основні науково-теоретичні характеристики соціального прогнозу.

Стратегія людства в планетарному масштабі. Завдання переходу від техногенної до антропогенної цивілізації. Глобальне моделювання майбутнього.

1. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
л		п	лаб	с.р.	
Тема 1 Філософія як специфічний тип знань	8	2	-	-	6
Тема 2 Стародавня філософія	8	2	2	-	4
Тема 3 Філософія Середньовіччя та Відродження	6	2	-	-	4
Тема 4 Філософія Нового часу та Просвітництва	6	-	2	-	4
Тема 5 Німецька класична філософія	8	2	2	-	4
Тема 6 Сучасна світова філософія	4	-	-	-	4
Тема 7 Українська філософія	8	2	2	-	4
Тема 8 Онтологія: проблема буття	6	-	2	-	6
Тема 9 Свідомість	6	-	-	-	4
Тема 10 Філософія пізнання	6	2	2	-	4
Тема 11 Логіка методологія наукового пізнання	6	-	-	-	4
Тема 12 Філософська антропологія	6	2	2	-	4
Тема 13 Соціальна філософія	8	2	-	-	4
Тема 14 Філософія науки і культури, стратегія майбутнього	4	-	-	-	4
Усього годин	90	16	14		60

2. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Філософія як специфічний тип знань	-
2	Тема 2. Стародавня філософія	2
3	Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження	-
4	Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва	2
5	Тема 5. Німецька класична філософія	2
6	Тема 6. Сучасна світова філософія	-
7	Тема 7. Українська філософія	2

8	Тема 8. Онтологія: проблема буття	2
9	Тема 9. Свідомість	-
10	Тема 10. Філософія пізнання	2
11	Тема 11. Логіка методологія наукового пізнання	-
12	Тема 12. Філософська антропологія	2
13	Тема 13. Соціальна філософія	-
14	Тема 14. Філософія науки і культури, стратегія майбутнього	-
	Разом	14

3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Філософія як специфічний тип знань	6
2	Тема 2. Стародавня філософія	4
3	Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження	4
4	Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва	4
5	Тема 5. Німецька класична філософія	4
6	Тема 6. Сучасна світова філософія	4
7	Тема 7. Українська філософія	4
8	Тема 8. Онтологія: проблема буття	6
9	Тема 9. Свідомість	4
10	Тема 10. Філософія пізнання	4
11	Тема 11. Логіка методологія наукового пізнання	4
12	Тема 12. Філософська антропологія	4
13	Тема 13. Соціальна філософія	4
14	Тема 14. Філософія науки і культури, стратегія майбутнього	4
	Разом	60

8. Оцінювання результатів навчання для спеціальності 081 «Право»

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.	наочні методи: ілюстрація, демонстрація, спостереження; логічні методи: аналіз, синтез, узагальнення, порівняння та класифікація; комп'ютерні та мультимедійні методи: використання мультимедійних презентацій.	- опитування; - виконання завдань самостійної роботи
ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	наочні методи: ілюстрація, демонстрація, спостереження; практичні методи: науково-дослідна робота (реферат), робота з першоджерелами та науковою літературою; логічні методи: аналіз, синтез, узагальнення, порівняння та класифікація; комп'ютерні та мультимедійні методи: використання мультимедійних презентацій, використання навчальних, мотивуючих відеороликів.	- опитування; - практичних завдань (складання таблиць та схем); - виконання завдань самостійної роботи.

ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.	наочні методи: ілюстрація, демонстрація, спостереження; практичні методи: науково-дослідна робота (реферат), робота з першоджерелами та науковою літературою; логічні методи: аналіз, синтез, узагальнення, порівняння та класифікація; комп'ютерні та мультимедійні методи: використання мультимедійних презентацій, використання навчальних, мотивуючих відеороликів.	- опитування; практичних завдань (складання таблиць та схем); - оформлення словника; - написання реферату (презентації); - виконання завдань самостійної роботи.
ПРН 12. Донести до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.	наочні методи: ілюстрація, демонстрація, спостереження; практичні методи: науково-дослідна робота (реферат), робота з першоджерелами та науковою літературою; логічні методи: аналіз, синтез, узагальнення, порівняння та класифікація; комп'ютерні та мультимедійні методи: використання мультимедійних презентацій, використання навчальних, мотивуючих відеороликів.	- опитування; - практичних завдань; - оформлення словника (кросворду); - написання реферату (презентації); - виконання завдань самостійної роботи.

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Максимальна кількість балів	Мінімальний пороговий рівень оцінок, балів
ПРН 4	8	8	4
ПРН 5	8	8	4
ПРН 6	42	42	26
ПРН 12	42	42	26
Разом	100	100	60

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

9. Форми оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форма оцінювання				
	Опитування	Виконання навчальних завдань	Словник (кросворд)	Реферат, - презентація	Виконання завдань самостійної роботи

	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
ПРН 4	1	2			-	-	-	-	3	6
ПРН 5	1	2	3	6	-	-	-	-		
ПРН 6	6	10	7	11	3	5	3	5	7	11
ПРН 12	6	10	7	11	3	5	3	5	7	11
Разом	14	24	17	28	6	10	6	10	17	28

10. Методи та критерії контролю

Одним із обов'язкових елементів навчального процесу є систематичний поточний контроль засвоєння знань та підсумкова оцінка рівня засвоєння навчального матеріалу і вміння використовувати ці знання на практиці.

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за видами навчальної роботи:

- опитування, участь у дискусіях: 0-3 балів;
- виконання практичних завдань (написання есе, таблиці, схеми): 0-2 балів;
- написання словника 0-10 балів;
- підготовка реферату з мультимедійною презентацією: 0-10 балів;
- виконання завдань самостійної роботи: 0-2 бали

Форма проведення підсумкового контролю згідно з робочим та навчальним планом
- залік.

Критерії та шкала оцінювання

Критерії та шкала оцінювання опитування на семінарських заняттях

Тип / опис завдання	Шкала оцінювання
14 опитувань Схарактеризувати політичні явища і процеси, що їх зумовлюють. Завдання передбачає перевірку теоретичного матеріалу, зокрема ключових понять теми.	0, 1, 2 або 3 бали: 3 бали , якщо здобувач вищої освіти ґрунтовно і послідовно викладає вивчений матеріал, виявляє повне розуміння його змісту; обґрунтовує свої думки; застосовує знання на практиці, наводить необхідні приклади, аргументує їх; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови 2 бали , якщо студент виявляє знання і розуміння основних положень певної теми, але викладає матеріал не досить повно, не завжди глибоко і переконливо обґрунтовує свої думки; присутні помилки у мовленнєвому оформленні відповіді; 1 бал , якщо здобувач вищої освіти розкриває основні положення певної теми поверхнево, викладає матеріал непослідовно, без певної логіки; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів; допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді; 0 балів , якщо відповідь неправильна або відсутня.

Критерії та шкала оцінювання практичних завдань на семінарських заняттях

Тип / опис завдання	Шкала оцінювання
---------------------	------------------

Виконання навчальних завдань Навчальні завдання передбачають написання есе, складання таблиць та схем	0, 1 або 2 бали 2 бали , якщо практичні завдання виконані та повністю розкриті питання таблиць; 1 бал , якщо надано частково правильну відповідь; 0 балів , якщо практичне завдання не виконано
---	--

Критерії та шкала оцінювання написання словника

Тип / опис завдання	Шкала оцінювання
Написання контрольної роботи Написання контрольної роботи передбачає розгорнуту відповідь на навчальні питання	0, 1, 2, 3-4, 5-6, 7-9 або 10 балів 10 балів , якщо словник містить відповіді на усі терміни, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі; відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки; 7-9 балів , якщо словник містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу; студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки; 5-6 балів , якщо словник містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу, але при цьому допущені несуттєві помилки, та неточності, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу; 3-4 бали , якщо словник містить відповіді в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу, але відсутній висновок, наявні у незначній кількості фактичні помилки; 1-2 бали , якщо словник містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу; відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення 0 балів , якщо словник не розкриває терміни або висвітлені терміни неправильно, з грубими помилками .

Критерії та шкала оцінювання написання реферату

Тип / опис завдання	Шкала оцінювання
Написання реферативної роботи Написання реферату передбачає висвітлення окремої теми з навчального матеріалу або її окремої частини	0, 1, 2, 3-4, 5-6, 7-8, 9 або 10 балів 10 балів , якщо виконані всі вимоги до написання й захисту реферату: позначені проблема й обґрунтована її актуальність, зроблений аналіз різних точок зору на проблему й логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення, дані правильні відповіді на додаткові питання; 9 балів , якщо виконані всі формальні вимоги до написання й захисту реферату: витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення. Проблема позначена, але не достатньо обґрунтована її актуальність, зроблений короткий аналіз різних точок зору на проблему й викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита достатньо повно, дані правильні відповіді на додаткові питання 7-8 балів , якщо основні вимоги до реферату і його захисту

	<p>виконані, але при цьому допущені деякі недоліки. Не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі. Наявні певні неточності у викладенні матеріалу. Вимоги щодо оформлення дотримано, матеріал відтворюється в повному обсязі; обґрунтовано, логічно, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки;</p> <p>5-6 балів, якщо основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені недоліки. Зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутні логічна послідовність у судженнях; не витриманий обсяг реферату; є недоліки в оформленні; на додаткові питання при захисті дані неповні відповіді;</p> <p>3-4 бали, якщо є істотні відступи від вимог до реферування зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; під час захисту відсутній висновок;</p> <p>1-2 бали, якщо тема реферату не розкрита, виявляється істотне незрозуміння проблеми;</p> <p>0 балів, якщо реферативна робота не виконана;</p>
--	---

Критерії та шкала оцінювання завдань самостійної роботи

Тип / опис завдання	Шкала оцінювання
<p>Виконання завдань самостійної роботи</p> <p>Завдання самостійної роботи передбачають розкриття основних важливих компонентів кожної з тем</p>	<p>0, 1 або 2 бали</p> <p>2 бали, якщо навчальні завдання виконані та повністю розкриті питання;</p> <p>1 бал, якщо надано частково правильну відповідь;</p> <p>0 балів, якщо навчальне завдання не виконано</p>

11. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Види навчальної роботи студентів					
	Опитування	Виконання практичних завдань	Словник (кресворд)	Реферат, презентація	Виконання завдань самостійної роботи	Разом по темі
Тема 1. Філософія як специфічний тип знань	-	2			2	4
Тема 2. Стародавня філософія	3	2			2	7
Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження	-	2			2	4
Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва	3	2			2	7
Тема 5. Німецька класична філософія	3	2			2	7
Тема 6. Сучасна світова філософія	-	2			2	4
Тема 7. Українська філософія	3	2			2	7
Тема 8. Онтологія: проблема буття	3	2		10	2	17
Тема 9. Свідомість	3	2			2	7
Тема 10. Філософія пізнання	3	2			2	7
Тема 11. Логіка методологія наукового пізнання	-	2			2	4
Тема 12. Філософська антропологія	3	2			2	7

Тема 13. Соціальна філософія	-	2			2	4
Тема 14. Філософія науки і культури, стратегія майбутнього	-	2	10		2	14
Разом	24	28	10	10	28	100

8. Рекомендована література

Основні

1. Афанасенко В. Філософія: Підруч. для вищої школи. 3.вид., перероб. та доп. Харків: Прапор, 2004. 735с.
2. Буслинський В. Філософія: Навч. посібник для студ. і аспірантів вищ. навч. закладів. Київ. 2002. 315с.
3. Варвянський С.М. Методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни за кредитно – модульною системою (Філософія, логіка, релігієзнавство). Полтава, 2007. 107 с.
4. Воронкова В. Філософія : Навчальний посібник. Київ: ВД "Професіонал, 2004. 460 с.
5. Герасимчук А.А. Філософія– Київ: Друкарська майстерня, 1999. 187 с.
6. Горак Г.І. Філософія. Київ: Вілбор, 1998. 272 с.
7. Ільїн В.Філософія : Підручник. В 2-х ч. Київ : Альтерпрес, 2002. Ч.1 : Історія розвитку філософської думки. 2002. 463 с.
8. Петрушенко В.Л. Філософія. Київ. Каравела, 2001. 448 с.
9. Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Київ: ЦУЛ, 2006. 624 с.
10. Саух П.Ю. Філософія. Київ: ЦУЛ, 2003. 256 с.
11. Смерж Л. Філософія : Навчальний посібник. Київ : Кондор, 2004.414 с.
12. Філософія : Курс лекцій. Навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти. Київ: Каравела; Львів: Новий Світ-2000, 2001. 444 с.

Додаткова:

1. Академічне релігієзнавство. Київ: Світ знань, 2000. 862 с.
2. Кунцман П. Філософія: пер. з англ.; 10-те вид., актуалізоване. Київ: Знання- Прес, 2002. 270 с.
3. Пазенюк В. С. Філософія [Текст] : навч. посібник / В. С. Пазенюк. – К. : Академвидав, 2008. 280 с.
4. Петрушенко, В. П. Основи філософських знань. Київ: Каравела, Львів: Новий світ-2000, 2001. 448 с.
5. Подольська, Є. А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, Інкос, 2006. 624 с.
6. Практикум з філософії: навч. посібн. Львів: Новий Світ-2000, Магнолія плюс, 2003. 256с.
7. Філософія: курс лекцій. / за ред. О. Ф. Надольного. Київ: Вікар, 2000. 516с.
8. Філософія: підр. для студентів вищих закладів освіти / І. В. Бичко, І. В. Бойченко, В. Г. Табачковський та ін. 2-ге вид., стереотип. Київ: Либідь, 2002. 408 с.

Інформаційні ресурси:

1. Декарт Р. Метафізичні розмисли. -/ Р.Декарт Метафізичні розмисли. Київ., 2000. - С. 7-70. ULR <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Dekart/index.html>
2. Декарт Р. Міркування про метод (пер. з фр.) Київ: «Тандем№», 2001. ULR www.management.com.ua/vision/vis017.html
3. Добронравова І.С. Ідеали і типи наукової раціональності. Київ. 2014. ULR. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dobr-ideal.html>
4. Електронна бібліотека Іхтіка. Багато філософської літератури: книжки, автореферати, дисертації, статті, збірники матеріалів конференцій і дуже багато підручників по філософії. ULR <http://ihtik.lib.ru>.